

3.4 Βασικές δυνητικές επιλογές για το μέλλον της περιοχής Τροόδους

Με την ολοκλήρωση της διατύπωσης των διακυβευμάτων, η τεχνική ομάδα συνέλεξε όλα τα δεδομένα για να διατυπώσει ορισμένες υποθέσεις εξέλιξης της περιοχής (σενάρια) λαμβάνοντας υπόψη την υφιστάμενη κατάσταση αλλά και τις ανησυχίες και τις προσδοκίες που εξέφρασαν οι δρώντες των ομάδων εργασίας όσον αφορά το μακρινό μέλλον της περιοχής. Οι υποθέσεις αυτές προετοιμάστηκαν και συζητήθηκαν στη διάρκεια των διαβουλεύσεων και κατά τη διαδικασία διαμόρφωσης του τελικού οράματος.

Με βάση τη διάγνωση, τις τάσεις και τις εξωγενείς δυναμικές αλλά και τα οργανωτικά και θεσμικά εμπόδια που εντοπίστηκαν, η Κυβέρνηση και η Κεντρική Διοίκηση καθώς και οι δρώντες της περιοχής του Τροόδους, αντιμετωπίζουν δύο βασικές επιλογές ως προς την εξέλιξη της εν λόγω ορεινής περιοχής:

A. Η επιλογή της μη ενιαίας και ολοκληρωμένης παρέμβασης (Σενάριο τάσεων)

να αφεθεί η περιοχή του Τροόδους χωρίς ενιαίο αναπτυξιακό σχεδιασμό, στη σημερινή διαδικασία ενσωμάτωσής της με συνεπακόλουθο την μετατροπή της σε τόπο αναψυχής, κυρίως Β' κατοικίας και την ενίσχυση των χωρικών ανισοτήτων. Το σενάριο αυτό συνδέει την ανάπτυξη της περιοχής με την επέκταση του ρόλου των αστικών κέντρων. Αυτό το πρότυπο ανάπτυξης έχει ως αποτέλεσμα ότι αδρανοποιεί τον χώρο και δεν συμβάλλει στην αξιοποίηση των ενδογενών δυνάμεων. Προκύπτει από την διεθνή εμπειρία ότι δεν συμβάλλει πλέον στην ανταγωνιστικότητα ορεινών και «δύσκολων περιοχών όπως αυτή του Τροόδους.

Στην περίπτωση αυτή, θα εξασφαλισθεί η προστασία των φυσικών πόρων λόγω της εμπειρίας και της υψηλής διαχειριστικής ικανότητας του Τμήματος Δασών και του Τμήματος Περιβάλλοντος. Το κόστος ωστόσο, θα είναι υψηλότερο λόγω της συνέχισης της εγκατάλειψης της γεωργικής γης. Το σενάριο αυτό δεν μπορεί να ανασχέσει εύκολα την δημογραφική αποδυνάμωση της περιοχής και ιδιαίτερα την έντονη αύξηση της γήρανσης. Θα συνεχισθεί η τάση μείωσης του παραγωγικού και επιχειρηματικού δυναμικού της περιοχής με ιδιαίτερες επιπτώσεις στην εγκατάλειψη της γης, στο περιβάλλον και στη βιοποικιλότητα.

Η συνέχιση εξόδου νεαρού πληθυσμού θα εντείνει την δημογραφική εξασθένηση αλλά και την διαίρεση οικογενειών. Οι επιπτώσεις αυτής της εξόδου θα υποβαθμίσουν το πλαίσιο ζωής (εξυπηρετήσεις, κοινωνικό-πολιτιστικές δραστηριότητες) δημιουργώντας προβλήματα στην λειτουργικότητα των κοινωνικών υπηρεσιών ιδιαίτερα για τα επόμενα 20 χρόνια (υψηλά κατά κεφαλή κόστη) και θα συμβάλλουν περαιτέρω στην αποδυνάμωση των λειτουργιών του οικιστικού δικτύου. Η όλη εξέλιξη θα αυξήσει το κόστος φροντίδας των ηλικιωμένων και της διαχείρισης του φυσικού περιβάλλοντος. Όσον αφορά τέλος, την τουριστική δραστηριότητα,

προβλέπεται να αναπτυχθεί ένας τουρισμός από τα παράλια, και η εγκατάσταση μονάδων με περιορισμένους δεσμούς με την περιοχή. Η συνέχιση της εξόδου ερμηνεύεται ως μια σοβαρή απώλεια εθνικής σημασίας πολιτιστικής κληρονομιάς και πολιτιστικού κεφαλαίου. Το Τρόδος θα οδηγηθεί αναπόφευκτα στη μουσειοποίησή του.

Στην προκειμένη περίπτωση, οι όποιες πρωτοβουλίες χωροταξικών και αναπτυξιακών σχεδιασμών θα αναλαμβάνονται από τις υπηρεσίες της Κυπριακής Δημοκρατίας ενώ εκτιμάται ότι θα ενισχύεται όλο και περισσότερο η ενεργή συμμετοχή σ' αυτούς του σχεδιασμούς και δράση των αστικών κέντρων της Λευκωσίας και ιδιαίτερα της Λεμεσού. Ως προς τη διαχείριση του χώρου αναμένεται να ενισχυθεί ακόμη περισσότερο ο ρόλος των αρμόδιων κυβερνητικών υπηρεσιών με συνεχή εξασθένιση της συμμετοχής των τοπικών δρώντων και φορέων.

Το διακύβευμα για την Κυπριακή δημοκρατία είναι αν θα επιλέξει να αφιερώσει το 25% του ωφέλιμου χώρου της ελεύθερης Κύπρου για χρήση αναψυχής στο πλαίσιο ενός χωρικού προτύπου βασισμένο στην υπερσυγκέντρωση πληθυσμού και δραστηριοτήτων στις παραθαλάσσιες και αστικές περιοχές.

B. Εναλλακτική επιλογή: σχεδιασμός και εφαρμογή στρατηγικής ενδογενούς ανάπτυξης

Εφαρμογή ενός ολοκληρωμένου σχεδίου επανάκτησης, αναζωογόνησης και ενίσχυσης της εδαφικής συνοχής της περιοχής Τροόδους μέσω της βελτίωσης της λειτουργικότητας του χώρου του, της οικοδόμησης μιας ανταγωνιστικής ορεινής οικονομίας και της προσέλκυσης νέου πληθυσμού. Για την επιλογή αυτή πρέπει να ληφθεί υπόψη το εξωτερικό ευνοϊκό περιβάλλον (πολιτικές, καταναλωτές), το πλήθος και η ποιότητα πόρων, το λανθάνον ανθρώπινο κεφάλαιο (απόδημοι, απασχολούμενοι εκτός) και το παραγωγικό δυναμικό.

Τα αποτελέσματα της διάγνωσης οδηγούν στην εκτίμηση ότι είναι δυνατόν να υιοθετηθεί η επιλογή ενός δυναμικού σεναρίου για την αναπτυξιακή πορεία της περιοχής του Τροόδους. Την εκτίμηση αυτή ενισχύουν περαιτέρω η βούληση των κατοίκων του Τροόδους όπως αυτή εκφράστηκε στις διαβουλεύσεις συμπεριλαμβανομένων και των γενικών απόψεων των μελών των τεχνικών επιτροπών, σε συνδυασμό με τη δέσμευση της Κυπριακής Κυβέρνησης για την έμπρακτη εκδήλωση εδαφικής αλληλεγγύης στις ορεινές κοινότητες της Κύπρου.

Από τη διάγνωση προκύπτει ότι η περιοχή διαθέτει αρκετά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα, η αξιοποίηση των οποίων θα βοηθήσει στην αναστροφή των αρνητικών τάσεων που την χαρακτηρίζουν ως προς την συγκράτηση του πληθυσμού και την βελτίωση των αποδόσεων της τοπικής οικονομίας. Η Φήμη και οι πόροι της φυσικής και πολιτιστικής Κληρονομιάς της περιοχής βασίζονται στην ποικιλία (αρχιτεκτονική, μνημεία, τοπία, κτλ.), στην ποιότητα και στην ιστορία ενώ διαμορφώνουν ένα ελκυστικό φυσικό και αρχιτεκτονικό περιβάλλον.

Η παράλληλη και συντονισμένη βελτίωση των μεταφορικών υποδομών αλλά και των κοινωνικών υπηρεσιών ιδιαίτερα για τα παιδιά και τους ηλικιωμένους, είναι δυνατόν να ενισχύσει την εικόνα και την ελκυστικότητα της περιοχής ως ιδανικός τόπος κατοίκησης με εξυπηρετήσεις και ασφάλεια (υγιεινό περιβάλλον). Η εγκατάσταση οικογενειών τα τελευταία χρόνια φανερώνει την δυνατότητα υποδοχής νέου πληθυσμού αλλά προς όφελος των πιο προσπελάσιμων οικισμών. Μια ολοκληρωμένη και προσαρμοσμένη πολιτική υποδοχής θα μπορούσε να υποστηρίξει αυτές τις νέες τάσεις μετακίνησης πληθυσμού προς την περιοχή και να στοχεύσει στην καλύτερη κατανομή του στο εσωτερικό της περιοχής μέσω κινήτρων.

Τέλος, η περιοχή μπορεί να επωφεληθεί από τις σημαντικές μεταρρυθμίσεις οι οποίες βρίσκονται σε εξέλιξη και φιλοδοξούν να βελτιώσουν από τη μια, την προσφορά κοινωνικών υπηρεσιών (υγεία, παιδεία, φροντίδα) και από την άλλη, την αποτελεσματικότητα των ΑΤΑ μέσω της συμπλεγματοποίησης των υπηρεσιών τους. Η ενίσχυση της συνεργασίας των Κοινοτήτων (συμπλεγματοποίηση), θα στηρίξει την προσπάθεια οργάνωσης τοπικά μιας δομής συντονισμού και εκπροσώπησης της περιοχής προς τα έξω αλλά και της ενδυνάμωσης του ρόλου των τοπικών Αναπτυξιακών Εταιρειών.

Η κάλυψη αυτού του κενού είναι στρατηγικής σημασίας για μια πιο αποτελεσματική συνεργασία με την Κυβέρνηση και τη Δημόσια Διοίκηση ιδιαίτερα για τον συντονισμό μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής αναπτυξιακής παρέμβασης. Για την αναδιοργάνωση των σχέσεων Κράτους –Περιοχής, η Κυπριακή Δημοκρατία θα μπορούσε να αναλάβει δράσεις σε τομείς όπου με βάση την υφιστάμενη κατάσταση και τη αναμενόμενη δυναμική από την εφαρμογή της ΕΣΑΟΚ, θα υπάρξει ανάγκη δημόσιας παρέμβασης, όπως:

- α)** συντονισμός των τομεακών πολιτικών προσαρμοσμένων στις συνθήκες της ορεινότητας,
- β)** προώθηση της συμπλεγματοποίησης υπηρεσιών,
- γ)** προσαρμογή της Δήλωσης Πολιτικής στις ορεινές συνθήκες του Τροόδους,
- δ)** αναδιοργάνωση των κοινωνικών υπηρεσιών εξισορροπώντας κάλυψη και ποιότητα,
- ε)** ενσωμάτωση του Τροόδους στη διαχείριση βασικών φυσικών πόρων εθνικής σημασίας,
- στ)** προσαρμογή του θεσμικού πλαισίου στους τομείς των επιχειρήσεων,
- ζ)** πολιτικές προσέλκυσης και παραμονής νέων στα χωριά.